

СУДОВА ПРАКТИКА

РІШЕННЯ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Відповідно до ч. 1 ст. 1258 ЦК спадкоємці за законом одержують право на спадкування почергово.

Згідно з ч. 2 ст. 1259 ЦК фізична особа, яка є спадкоємцем за законом наступних черг, може за рішенням суду одержати право на спадкування разом із спадкоємцями тієї черги, яка має право на спадкування, за умови, що вона протягом тривалого часу опікувалася, матеріально забезпечувала, надавала іншу допомогу спадкодавцеві, який через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво був у безпорадному стані.

Застосування наведеної норми права з урахуванням вимог статей 10, 60 ЦПК вимагає доведення позивачем факту опікування, матеріального забезпечення спадкодавця протягом тривалого часу, а також перебування спадкодавця в безпорадному стані, тобто стані, зумовленому похилим віком, тяжкою хворобою або каліцтвом, коли особа не може самостійно забезпечити умови свого життя, потребує стороннього догляду, допомоги та піклування.

Безпорадним слід розуміти стан особи, зумовлений похилим віком, тяжкою хворобою або каліцтвом, коли вона не може самостійно забезпечити умови свого життя, потребує стороннього догляду, допомоги та піклування.

Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 6 травня 2015 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом З.Л.П. до П.М.П., третя особа — Головне управління юстиції в м. Києві, про визнання майна спільною сумісною власністю, визнання права власності на 1/2 частину спільного сумісного майна, набутого за час спільного проживання, зміну черговості одержання права на спадкування та визнання права власності на спадкове майно за касаційною скаргою П.М.П на рішення Деснянського районного суду

м. Києва від 16 жовтня 2014 р. та ухвалу апеляційного суду м. Києва від 9 грудня 2014 р.,

встановила:

У січні 2014 р. З.Л.П. звернулась до суду з указаним позовом, посилаючись на те, що з 20 березня 1998 р. вона перебувала у фактичних шлюбних відносинах з З.І.В. Факт їх проживання однією сім'єю без реєстрації шлюбу встановлено рішенням Деснянського районного суду м. Києва від 24 травня 2013 р., що набрало законної сили.

З.І.В. помер 24 вересня 2012 р. Після його смерті відкрилась спадщина, яка складається з квартири у м. Києві, належної З.І.В. на праві власності, та автомобіля, що набутий ними за час спільного проживання. Зазначала, що з липня 2011 року З.І.В. перебував у безпорадному стані у зв'язку з переломом пальців на лівій стопі і не міг пересуватися по квартирі без її допомоги, тому вона тривалий час доглядала за З.І.В., піклувалася та надавала йому іншу допомогу.

Ураховуючи наведене, позивачка просила: змінити черговість одержання права на спадкування майна З.І.В., померлого 24 вересня 2012 року, визначивши її право на спадкування за законом разом із спадкодавцями першої черги; визнати за нею право власності на 1/2 частину зазначеної квартири та на 1/4 частину автомобіля. Визнати вказаний автомобіль її спільною сумісною власністю із З.І.В., визнати за нею право власності на 1/2 частину вказаного автомобіля, як на майно, набуте за час спільного проживання.

Рішенням Деснянського районного суду м. Києва від 16 жовтня 2014 р., залишеним без змін ухвалою апеляційного суду м. Києва від 9 грудня 2014 р., позовні вимоги З.Л.П. задоволено частково. Визнано за З.Л.П. право власності на 1/2 частину автомобіля. Змінено черговість одержання права на спадкування майна З.І.В., померлого 24 вересня 2012 р., визнано право З.Л.П. на спадкування разом зі спадкоємцями першої черги. Стягнуто з П.М.П. на користь З.Л.П. понесені нею судові витрати по сплаті судового збору у розмірі 640 грн. В іншій частині позовних вимог відмовлено.

У касаційній скарзі П.М.П., посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права й порушення норм процесуального права, просить скасувати судові рішення в частині вирішення позовних вимог З.Л.П. про зміну черговості на спадкування майна та стягнення судового збору та ухвалити в цій частині нове рішення про відмову у задоволенні позовних вимог.

В іншій частині судові рішення не оскаржуються, тому у касаційному порядку не переглядаються (ч. 2 ст. 335 ЦПК України).

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Згідно з ч. 2 ст. 324 ЦПК України підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального чи порушення норм процесуального права.

Частково задовольняючи позов, суд першої інстанції виходив із того, що З.І.В. через тяжку хворобу або каліцтво був тривалий час у безпорадному стані та потребував стороннього догляду та піклування, матеріального забезпечення та сторонньої допомоги і таку допомогу йому надавала саме позивачка.

Апеляційний суд погодився з такими висновками та вважав, що надання позивачкою допомоги З.І.В., який перебував у безпорадному стані, є підставою для зміни її черги у праві на спадкування разом із спадкоємцями першої черги.

Проте повністю погодитись із такими висновками апеляційного суду не можна.

Відповідно до ст. 213 ЦПК України рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим.

Згідно зі ст. 214 ЦПК України під час ухвалення рішення суд вирішує, зокрема, такі питання: 1) чи мали місце обставини, якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; 2) чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; 3) які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин; 4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин; 5) чи слід позов задовольнити або в позові відмовити; 6) як розподілити між сторонами судові витрати.

Зазначеним вимогам закону судові рішення апеляційного суду не відповідає.

Судами встановлено, що рішенням Деснянського районного суду м. Києва від 24 травня 2013 р. встановлено факт проживання однією сім'єю без реєстрації шлюбу З.Л.П. та З.І.В. з 20 березня 1998 року. Вказане рішення суду не оскаржувалось та набрало законної сили.

24 вересня 2012 р. З.І.В. помер. Після його смерті відкрилась спадщина, до якої входить квартира у м. Києві. Оскільки за життя З.І.В. не зробив заповідальне розпорядження, спадкоємцями після його смерті є його мати — П.М.П. (перша черга) та З.Л.П. (четверта черга), з якою спадкодавець проживав однією сім'єю без реєстрації шлюбу.

Відповідно до ч. 1 ст. 1258 ЦК України спадкоємці за законом одержують право на спадкування почергово.

Згідно зі ст. 1261 ЦК України у першу чергу право на спадкування за законом мають діти спадкодавця, у тому числі зачаті за життя спадкодавця та народжені після його смерті, той з подружжя, який його пережив, та батьки.

У ст. 1264 ЦК України зазначено, що у четверту чергу право на спадкування за законом мають особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менш як п'ять років до часу відкриття спадщини.

Згідно з ч. 2 ст. 1259 ЦК України фізична особа, яка є спадкоємцем за законом наступних черг, може за рішенням суду одержати право на спадкування разом із спадкоємцями тієї черги, яка має право на спадкування, за умовами, що вона протягом тривалого часу опікувалася, матеріально забезпечувала, надавала іншу допомогу спадкодавцеві, який через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво був у безпорадному стані.

Застосування наведеної норми права з урахуванням вимог ст. ст. 10, 60 ЦПК України вимагає доведення позивачем факту опікування, матеріального забезпечення спадкодавця протягом тривалого часу, а також перебування спадкодавця в безпорадному стані, тобто стані, зумовленому похилим віком, тяжкою хворобою або каліцтвом, коли особа не може самостійно забезпечити умови свого життя, потребує стороннього догляду, допомоги та піклування.

Частиною 2 ст. 59 ЦПК України передбачено, що обставини справи, які за законом мають бути підтверджені певними засобами доказування не можуть підтверджуватись іншими засобами доказування.

Відповідно до ст. ст. 10, 60 ЦПК України кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом.

Крім того, у ч. 4 ст. 60 ЦПК України визначено, що доказування (а отже, і рішення суду) не може ґрунтуватися на припущеннях.

Вимогу про визнання права на спадкування за законом разом зі спадкоємцями першої черги З.Л.П. обґрунтувала тим, що З.І.В. через тяжку хворобу або каліцтво тривалий час перебував у безпорадному стані та потребував матеріального забезпечення та сторонньої допомоги, яку вона йому надавала.

У абз. 3 п. 6 постанови Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 року № 7 «Про судову практику у справах про спадкування» судам роз'яснено, що безпорадним слід розуміти стан особи, зумовлений похилим віком, тяжкою хворобою або каліцтвом, коли вона не може самостійно забез-

печити умови свого життя, потребує стороннього догляду, допомоги та піклування.

Суд зазначене не врахував, не звернув увагу на те, що З.І.В. помер у віці 49 років, тобто не у похилому віці, тяжких хвороб у нього не було, що підтверджується медичною карткою, інвалідність йому не встановлювалась. Крім того, на лікарняному внаслідок перелому пальців на лівій стопі З.І.В., внаслідок чого за твердженням З.Л.П. він перебував у безпорадному стані, перебував у період з 15 липня 2011 року по 3 серпня 2011 року, тобто майже за рік до смерті.

Також суд не дав оцінки тому, що до останнього дня свого життя З.І.В. працював у ТОВ «Житлобуд-1», тобто висновки про його безпорадний стан є передчасними.

Крім того, відповідно до положень ст. ст. 303, 304 ЦПК України під час розгляду справи в апеляційному порядку апеляційний суд перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів апеляційної скарги та вимог, заявлених у суді першої інстанції. Справа розглядається в апеляційному суді за правилами, встановленими для розгляду справи судом першої інстанції, з винятками і доповненнями, встановленими законом.

Зміст ухвали суду апеляційної інстанції передбачено в ст. 315 ЦПК України, в якій, зокрема, зазначаються: узагальнені доводи та заперечення осіб, які беруть участь у справі; встановлені судом першої інстанції обставини; мотиви, з яких апеляційний суд виходив при постановленні ухвали, і положення закону, яким він керувався; у разі відхилення апеляційної скарги зазначаються мотиви її відхилення.

Таким чином, у судовому рішенні апеляційний суд зобов'язаний дати відповіді на всі доводи апеляційної скарги, оскільки інакше буде порушено вимоги ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо справедливого судового розгляду в такому його елементі як мотивування судового рішення судом, який має право за певних обставин на дослідження нових доказів та переоцінку доказів.

Разом із тим на порушення зазначених положень закону апеляційний суд, відхиляючи апеляційну скаргу представника П.М.П. — О.Р.В., який наводив обґрунтовані мотиви, обмежився лише узагальнюючою фразою про те, що висновки суду відповідають фактичним обставинам справи, вимогам закону. Проте апеляційний суд узагалі не перевіряв як доводів апеляційної скарги, так і законність та обґрунтованість рішення суду першої інстанції в частині підстав для зміни черговості одержання права на спадкування;

не навів ніяких мотивів ухваленого ним судового рішення та обставин, які б спростовували ці доводи скарги.

Таким чином, апеляційним судом не встановлені фактичні обставини, від яких залежить правильне вирішення справи, та допущені порушення норм матеріального та процесуального права, що призвело до неправильного вирішення справи, судового рішення апеляційного суду в частині задоволених позовних вимог З.Л.П. про зміну черговості одержання права на спадкування відповідно до ст. 338 ЦПК України підлягає скасуванню з передачею справи у цій частині на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Керуючись ст. ст. 336, 338 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу П.М.П. задовольнити частково.

Ухвалу апеляційного суду м. Києва від 9 грудня 2014 р. в частині позовних вимог З.Л.П. до П.М.П. про зміну черговості на отримання права на спадкування та стягнення судових витрат скасувати, справу в цій частині передати на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Згідно з п. 1 ч. 1 ст. 512 ЦК кредитор у зобов'язанні може бути замінений іншою особою внаслідок передання ним своїх прав іншій особі за правомочим (відступлення права вимоги).

Відповідно до ст. 24 Закону України «Про іпотеку» відступлення прав за іпотечним договором здійснюється без необхідності отримання згоди іпотекодавця, якщо інше не встановлено іпотечним договором, і за умови, що одночасно здійснюється відступлення права вимоги за основним зобов'язанням, якщо не буде доведено інше, відступлення за іпотечним договором свідчить про відступлення права вимоги за основним зобов'язанням.

Статтю 514 ЦК передбачено, що до нового кредитора переходять права первісного кредитора у зобов'язанні в обсязі і на умовах, що існували на момент переходу цих прав, якщо інше не встановлено договором або законом.

Згідно з ч. 1 ст. 516 ЦК заміна кредитодавця у зобов'язанні здійснюється без згоди боржника, якщо інше не встановлено законом чи договором. Така сама норма міститься і в ст. 24 Закону України «Про іпотеку».

При цьому неповідомлення про заміну кредитора може спричинити наслідки для боржника лише у вигляді виконання зобов'язання не новому, а колишньому кредитору.

Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 27 травня 2015 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом товариства з обмеженою відповідальністю «Кредитні ініціативи» до А.А.З. про звернення стягнення на предмет іпотеки за касаційною скаргою товариства з обмеженою відповідальністю «Кредитні ініціативи» на рішення Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 11 червня 2014 р. та ухвалу апеляційного суду Закарпатської області від 10 лютого 2015 р.,

в с т а н о в и л а:

У листопаді 2013 р. товариство з обмеженою відповідальністю «Кредитні ініціативи» (далі — ТОВ «Кредитні ініціативи») звернулося до суду з указаним позовом, посилаючись на те, що 17 грудня 2012 р. між ТОВ «Кредитні ініціативи» та публічним акціонерним товариством «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк» укладено договір про відступлення права вимоги за кредитним договором, укладеним 15 березня 2007 р. між ПАТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк» та А.А.З., за яким останній отримав кредит у розмірі 500 тис. грн та має заборгованість за цим договором у розмірі 846 733 грн 72 коп. У рахунок погашення заборгованості за цим договором позивач просив звернути стягнення на предмет іпотеки, а саме на земельну ділянку що знаходиться на території Оноківської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області, що належить іпотекодавцю на праві власності, яка була передана в іпотеку на забезпечення виконання указанного кредитного договору, відповідно до укладеного 15 березня 2007 р. між ПАТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк» та А.А.З. договору іпотеки.

Рішенням Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 11 червня 2014 р., залишеним без змін ухвалою апеляційного суду

Закарпатської області від 10 лютого 2015 р., у задоволенні позову ТОВ «Кредитні ініціативи» відмовлено.

У касаційній скарзі ТОВ «Кредитні ініціативи», посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права й порушення норм процесуального права, просить скасувати судові рішення та ухвалити нове рішення, яким позов задовольнити.

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Згідно з ч. 2 ст. 324 ЦПК України підставами для касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Відмовляючи у задоволенні позову ТОВ «Кредитні ініціативи», суд першої інстанції, з висновками якого погодився й апеляційний суд, виходив із того, що відповідачу не було надано доказів переходу до позивача прав кредитора за договором про відступлення права вимоги, не надсилавось письмове повідомлення за формою, передбаченою договором між колишнім та новим кредитором і можливість надіслання такого повідомлення не втрачена.

Проте повністю погодитись із такими висновками судів не можна.

Згідно зі ст. 213 ЦПК України рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим.

Відповідно до ст. 214 ЦПК України під час ухвалення рішення суд вирішує такі питання: 1) чи мали місце обставини, якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; 2) чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; 3) які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин; 4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин.

Зазначеним вимогам закону судові рішення не відповідають.

Судом встановлено та підтверджується матеріалами справи, що 17 грудня 2012 р. між ТОВ «Кредитні ініціативи» та ПАТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк» укладено договір про відступлення права вимоги за кредитним договором, укладеним 15 березня 2007 року між ПАТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк» та А.А.З., за яким останній отримав кредит у розмірі 500 тис. грн та має заборгованість за цим договором у розмірі 846 733 грн 72 коп. Цього ж дня на забезпечення виконання указанного кредитного договору між ПАТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк» та А.А.З. було укладено договір іпотеки, за яким останній передав в іпотеку банку земельну ділянку, що зна-

ходиться на території Оноківської сільської ради Ужгородського району Закарпатської області, що належить іпотекодавцю на праві власності.

Відповідно до ст. ст. 1049, 1050, 1054 ЦК України за кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти.

За змістом ст. 526 ЦК України зобов'язання має виконуватися належним чином відповідно до умов договору та вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства.

Частиною 1 ст. 33 та ст. 39 Закону України «Про іпотеку» передбачено право іпотекодержателя задовольнити свої вимоги за основними зобов'язаннями шляхом звернення стягнення на предмет іпотеки у разі невиконання або неналежного виконання боржником основного зобов'язання. Звернення стягнення на предмет іпотеки здійснюється на підставі: рішення суду, виконавчого напису нотаріуса.

Погодившись із позовними вимогами про те, що відповідач допустив заборгованість за кредитним договором, суди зазначені норми права не застосували та передчасно відмовили в задоволенні позову про звернення стягнення на предмет іпотеки для погашення кредитної заборгованості.

Згідно з п. 1 ч. 1 ст. 512 ЦК України кредитор у зобов'язанні може бути замінений іншою особою внаслідок передання ним своїх прав іншій особі за правочином (відступлення права вимоги).

Відповідно до ст. 24 Закону України «Про іпотеку» відступлення прав за іпотечним договором здійснюється без необхідності отримання згоди іпотекодавця, якщо інше не встановлено іпотечним договором, і за умови, що одночасно здійснюється відступлення права вимоги за основним зобов'язанням, якщо не буде доведено інше, відступлення за іпотечним договором свідчить про відступлення права вимоги за основним зобов'язанням.

Статтею 514 ЦК України передбачено, що до нового кредитора переходять права первісного кредитора у зобов'язанні в обсязі і на умовах, що існували на момент переходу цих прав, якщо інше не встановлено договором або законом.

Згідно з ч. 1 ст. 516 ЦК України заміна кредитодавця у зобов'язанні здійснюється без згоди боржника, якщо інше не встановлено законом чи договором. Така ж норма міститься і в ст. 24 Закону України «Про іпотеку».

При цьому, неповідомлення про заміну кредитора може тягти наслідки для боржника лише у вигляді виконання зобов'язання не новому, а колиш-

ньому кредитору. Проте А.А.З. не проводив погашення ні ПАТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк», ні ТОВ «Кредитні ініціативи».

У порушення вимог ст. ст. 212–214, 315 ЦПК України суди не прийняли до уваги зазначені вимоги закону, доводи сторін належним чином не перевірили, не встановили фактичні обставини по справі та дійшли до передчасного висновку про відмову у позові з тих підстав ненадання боржнику належних доказів про заміну кредитора у зобов'язаннях.

При цьому, пославшись на те, що боржник не був належним чином повідомлений про заміну первісного кредитора не навели переконливих доводів, чому факт неповідомлення боржника про уступку права вимоги новому кредитору за умови невиконання боржником грошового зобов'язання у повному обсязі, є підставою для звільнення боржника від виконання зобов'язань взагалі.

Крім того, суди не дали належної правової оцінки доводам позивача про те, що 20 грудня 2012 р. за вихідним № 009081 відповідач був повідомлений про заміну кредитора, тобто відступлення права вимоги. Також ТОВ «Кредитні ініціативи» повторно надіслав А.А.З. повідомлення про заміну кредитора в зобов'язанні при надісланні йому повідомлення — попередження про звернення стягнення на предмет іпотеки та його звільнення.

Ураховуючи те, що фактичні обставини, які мають значення для правильного вирішення справи, судами не встановлені, судові рішення не відповідають вимогам ст. 213 ЦПК України щодо законності й обґрунтованості, що в силу ст. 338 ЦПК України є підставою для їх скасування з передачею справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Керуючись ст. ст. 336, 338 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу товариства з обмеженою відповідальністю «Кредитні ініціативи» задовольнити частково.

Рішення Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 11 червня 2014 р. та ухвалу апеляційного суду Закарпатської області від 10 лютого 2015 р. скасувати, справу передати на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Статтею 51 Конституції України гарантовано, а ст. 180 СК передбачено, що батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття.

Відповідно до вимог ст. 182 СК при визначенні розміру аліментів суд враховує: стан здоров'я та матеріальне становище дитини; стан здоров'я та матеріальне становище платника аліментів; наявність у платника аліментів інших дітей, непрацездатних чоловіка, дружини, батьків, дочки, сина; інші обставини, що мають істотне значення.

Мінімальний розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим, ніж 30 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, за винятком випадків, передбачених ст. 184 цього Кодексу.

Вирішуючи питання щодо розміру аліментів, суд повинен ураховувати: стан здоров'я, матеріальне становище дитини і платника аліментів; наявність в останнього інших неповнолітніх дітей, непрацездатних чоловіка, дружини, батьків, повнолітніх дочки, сина; інші обставини, що мають істотне значення. Розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим, ніж зазначений у ч. 2 ст. 182 СК.

Відповідно до ч. 1 ст. 192 СК розмір аліментів, визначений за рішенням суду або домовленістю між батьками, може бути згодом зменшено або збільшено за рішенням суду за позовом платника або одержувача аліментів у разі зміни матеріального або сімейного стану, погіршення або поліпшення здоров'я когось із них та в інших випадках, передбачених цим Кодексом.

Таким чином, зміна раніше встановленого розміру аліментів можлива за наявності доведених у судовому порядку підстав, а саме: зміни матеріального або сімейного стану, погіршення або поліпшення здоров'я когось із них та в інших випадках, передбачених СК.

Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 10 червня 2015 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом С.І.Г. до Т.В.М., третя особа — Міський відділ державної виконавчої служби Білоцерківського міськрайонного управління юстиції Київської області, про зміну розміру аліментів та стягнення додаткових витрат на дитину за касаційною скаргою С.І.Г. на рішення Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 7 жов-

тня 2014 р. та ухвалу апеляційного суду Київської області від 8 грудня 2014 р.,

в с т а н о в и л а:

У липні 2014 р. С.І.Г. звернулася до суду з указаним позовом, посилаючись на те, що рішенням Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 17 грудня 2007 року з Т.В.М. стягнуто на її користь аліменти на утримання дочки — Т.К.В., 2 липня 2007 року народження, у розмірі 350 грн щомісячно, починаючи з 23 листопада 2007 р. і до досягнення дитиною повноліття. Зазначала, що відповідач створив іншу сім'ю, будь-якої участі у вихованні та утриманні дитини, крім сплати аліментів, не приймає. Крім того, дочка з грудня 2013 року відвідує у школі мистецтв «Евріка» такі дисципліни, як англійська мова, уроки вокалу та хореографії, за що вона сплачує 780 грн щомісячно. Її чоловік — С.С.С., отримує 2 тис. грн щомісяця та не може належно матеріально утримувати сім'ю. 28 серпня 2013 р. у них народилась дочка — З.С., тому утримувати дочку Т.К.В. їй стало важко.

Ураховуючи викладене, С.І.Г. просила суд збільшити розмір аліментів, стягнутих з Т.В.М. на її користь, до 1 750 грн та стягувати з відповідача на її користь додаткові витрати на утримання дочки Т.К.В. в розмірі 390 грн щомісячно, починаючи з 1 липня 2014 р. до досягнення дитиною повноліття.

Рішенням Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 7 жовтня 2014 р., залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Київської області від 8 грудня 2014 р., у задоволенні позову С.І.Г. відмовлено.

У касаційній скарзі С.І.Г. просить оскаржені судові рішення скасувати, посилаючись на порушення судами норм матеріального й процесуального права, та ухвалити нове рішення, яким задовольнити її позов.

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Відповідно до вимог ст. 324 ЦПК України підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Відмовляючи в задоволенні позову С.І.Г., суд першої інстанції, застосувавши положення ст. ст. 182, 192 СК України та посилаючись на матеріальне становище відповідача, виходив із того, що останній має ще двох неповнолітніх дітей, які є інвалідами дитинства, та дружину, яка знаходиться у відпустці по догляду за дитиною, а його заробітна плата становить 1 233 грн 33 коп. При цьому позивач не надала доказів того, що для виховання та розвитку дитини необхідні додаткові витрати.

Апеляційний суд погодився з такими висновками суду першої інстанції, зазначивши також, що оскільки розмір аліментів на дитину менше за мінімальний розмір, передбачений ч. 2 ст. 182 СК України, то відповідно до ч. 3 ст. 184 СК України дитині призначається державна допомога в розмірі різниці між визначеним розміром аліментів і 30 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку. Крім того, С.І.Г. не надала доказів, що вона фактично понесла додаткові витрати на дитину, пов'язані з навчанням у школі мистецтв.

Проте повністю погодитись із таким висновком апеляційного суду не можна.

Відповідно до ст. 213 ЦПК України рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим.

Згідно зі ст. 214 ЦПК України під час ухвалення рішення суд вирішує, зокрема, такі питання: 1) чи мали місце обставини, якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; 2) чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; 3) які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин; 4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин; 5) чи слід позов задовольнити або в позові відмовити; 6) як розподілити між сторонами судові витрати.

Таким вимогам закону судові рішення апеляційної інстанції не відповідає.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що С.І.Г. і Т.В.М. перебували у зареєстрованому шлюбі, який 8 серпня 2008 р. було розірвано. Від шлюбу сторони мають неповнолітню дитину — Т.К.В., 2 липня 2007 р. народження, яка проживає разом з матір'ю та знаходяться на її утриманні.

Рішенням Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 17 грудня 2007 р. з Т.В.М. стягнуто на користь позивачки аліменти на утримання дитини в розмірі 350 грн щомісячно, починаючи з 23 листопада 2007 р. до досягнення дитиною повноліття.

Статтею ст. 51 Конституції України гарантовано, а ст. 180 СК України передбачено, що батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття.

Відповідно до вимог ст. 182 СК України при визначенні розміру аліментів суд враховує: стан здоров'я та матеріальне становище дитини; стан здоров'я та матеріальне становище платника аліментів; наявність у платника аліментів інших дітей, непрацездатних чоловіка, дружини, батьків, дочки, сина; інші обставини, що мають істотне значення.

Мінімальний розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим, ніж 30 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, за винятком випадків, передбачених ст. 184 цього Кодексу.

Згідно з роз'ясненнями, викладеними у п. 17 постанови Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 року № 3 «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів», вирішуючи питання щодо розміру аліментів, суд повинен урахувати: стан здоров'я, матеріальне становище дитини і платника аліментів; наявність в останнього інших неповнолітніх дітей, непрацевдатних чоловіка, дружини, батьків, повнолітніх дочки, сина; інші обставини, що мають істотне значення. Розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим, ніж зазначений у ч. 2 ст. 182 СК України.

Відповідно до ч. 1 ст. 192 СК України розмір аліментів, визначений за рішенням суду або домовленістю між батьками, може бути згодом зменшено або збільшено за рішенням суду за позовом платника або одержувача аліментів у разі зміни матеріального або сімейного стану, погіршення або поліпшення здоров'я когось із них та в інших випадках, передбачених цим Кодексом.

Таким чином, зміна раніше встановленого розміру аліментів можлива за наявності доведених у судовому порядку підстав, а саме: зміни матеріального або сімейного стану, погіршення або поліпшення здоров'я когось із них та в інших випадках, передбачених СК України.

Частиною 3 ст. 10 ЦПК України передбачено, що кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається, як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених законом.

Згідно зі ст. 212 ЦПК України суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженні наявних у справі доказів. Жоден доказ не має для суду наперед встановленого значення. Суд оцінює належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також достатність і взаємний зв'язок доказів в їх сукупності.

Так, С.І.Г. на підтвердження своїх доводів зазначала, що її сімейний стан змінився, погіршилося матеріальне становище.

28 серпня 2013 р. в шлюбі з С.С.С. у неї народилась дочка — С.З.С., у зв'язку з чим з 16 грудня 2013 р. вона перебуває у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Її чоловік офіційно працює владштований у товаристві з обмеженої відповідальністю «Славутич» та

отримує заробітну плату в розмірі 2 тис. грн щомісячно. Інших доходів її сім'я не має.

Проте апеляційний суд не надав належної правової оцінки доводам С.І.Г. щодо погіршення її матеріального становища та не перевірів її доводи щодо можливості Т.В.М. надавати аліменти в більшому розмірі, ніж це було визначено судом, оскільки він та його дружина мають достатнє матеріальне забезпечення, кожен з них користується окремим автомобілем, мають у власності нерухоме майно, належним чином не встановив обставини, що мають істотне значення для визначення розміру аліментів, у розумінні ч. 1 ст. 184 СК України.

Стаття 185 СК України передбачає, що той із батьків, з кого присуджено стягнення аліментів на дитину, а також той з батьків, до кого вимога про стягнення аліментів не була поставлена, зобов'язані брати участь у додаткових витратах на дитину, що викликані особливими обставинами (розвитком здібностей, хворобою, каліцтвом, тощо). Розмір участі одного з батьків у додаткових витратах на дитину в разі спору визначається за рішенням суду, з урахуванням обставин, що мають істотне значення. Додаткові витрати на дитину можуть фінансуватися наперед або покриватися після їх фактичного понесення разово, періодично або постійно.

Судом встановлено, що Т.К.В., 2 липня 2007 року народження, за рекомендацією фахівців та погодженням останньої зарахована та відвідує школу мистецтв «Єврика».

При цьому участі у вихованні дочки відповідач не приймає, а лише сплачує аліменти в розмірі, меншому ніж той, що визначено законом.

Таким чином, апеляційний суд у порушення вимог ст. ст. 212–214, 315 ЦПК України на зазначені вище обставини справи уваги не звернув, доводів апеляційної скарги не перевірів, належним чином не встановив обставини, що мають істотне значення, не врахував, що розмір аліментів стягується в розмірі, меншому за мінімальний розмір, передбачений ч. 2 ст. 182 СК України, а, пославшись на призначення державної допомоги, не навів достатніх мотивів щодо неможливості відповідача сплачувати аліменти на дитину та дійшов передчасного висновку про залишення в силі рішення суду першої інстанції.

За таких обставин судові рішення апеляційного суду підлягає скасуванню з передачею справи на новий розгляд до суду апеляційної інстанції з підстав, передбачених ч. 3 ст. 338 ЦПК України.

Керуючись ст. ст. 336, 338 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу С.І.Г. задовольнити частково.

Ухвалу апеляційного суду Київської області від 8 грудня 2014 р. скасувати, справу передати на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

З метою забезпечення єдиного для всіх регіонів підходу до формування тарифів у сфері житлово-комунальних послуг постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2011 року № 869 затверджено Порядок формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення, Порядок формування тарифів на послуги з централізованого постачання холодної води, водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем).

Відповідно до п. 24 Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення (у редакції, чинній до 24 жовтня 2014 року — до дня набрання чинності постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 532) до складу витрат на збут включаються витрати, безпосередньо пов'язані із збутом послуг з централізованого водопостачання та водовідведення споживачам, зокрема, витрати на періодичну перевірку, опломбування, обслуговування та ремонт (включаючи демонтаж, транспортування і монтаж) засобів обліку води, які є власністю ліцензіата.

Тобто витрати з проведення періодичної перевірки, опломбування, обслуговування та ремонту (включаючи демонтаж, транспортування і монтаж) засобів обліку води, що перебувають у власності споживача — фізичної особи, не включаються до тарифу на централізоване водопостачання, який встановлюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунікаційних послуг.

Разом із тим витрати на проведення періодичної перевірки, опломбування, обслуговування та ремонту (включаючи демонтаж, транспортування і монтаж) засобів обліку води визначаються відповідно до укладених договорів між виконавцем та субпідрядником, який виконує ці послуги.

Згідно з постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг, від 18 грудня 2014 р. № 827 встановлено тарифи на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення для виконавця, до складу яких витрати з періодичної перевірки, опломбування, обслуговування та ремонту (включаючи демонтаж, транспортування і монтаж) засобів обліку води, що перебувають у власності споживача — фізичної особи, також не включені.

Таким чином, у спірний період витрати з періодичної повірки квартирних засобів обліку не відшкодовуються через діючі тарифи на комунальні послуги, а виконавець не може здійснювати повірку лічильників за власний рахунок, як це передбачено ч. 3 ст. 28 Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність».

Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 8 липня 2015 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом Н.В.А. до комунального підприємства «Міськводоканал» Сумської міської ради, товариства з обмеженою відповідальністю «Сумитеплоенерго» про визнання дій протиправними та зобов'язання вчинити певні дії за касаційною скаргою комунального підприємства «Міськводоканал» Сумської міської ради на рішення Ковпаківського районного суду м. Суми від 16 січня 2015 р. та ухвалу апеляційного суду Сумської області від 24 лютого 2015 р.,

в с т а н о в и л а:

У вересні 2014 р. Н.В.А. звернувся до суду з указаним позовом, посилаючись на те, що він разом із сім'єю зареєстрований та проживає у квартирі в будинку по вул. Герасима Кондратьєва (колишня Кірова) у м. Суми. Він та члени його сім'ї є споживачами житлово-комунальних послуг (послуг з гарячого та холодного водопостачання і водовідведення) у розумінні п. 22 ст. 1 Закону України «Про захист прав споживачів». 25 вересня 2002 року на той час державним комунальним підприємством «Міськводоканал» (далі — КП «Міськводоканал») йому були видані Технічні умови на встановлення вузла обліку холодного і гарячого водопостачання, за умовами яких у квартирі були встановлені лічильники гарячої та холодної води типу VTX 1,5, які прийняті на облік КП «Міськводоканал» Сумської міської ради, що підтверджується копіями актів від 17 грудня 2004 року та від 22 жовтня 2007 року. Після встановлення лічильників нарахування оплати за водопостачання, водовідведення та підігрів води здійснювалось у відповідності з їх показами до червня 2014 року включно.

У серпні 2014 року йому стало відомо, що оплата за водопостачання, водовідведення та підігрів води за липень 2014 року здійснена не згідно з

показами лічильників, які СМС повідомленням були передані до КП «Міськводоканал» Сумської міської ради, а за нормами споживання, які значно перевищують фактичне споживання води.

Як зазначається у рахунках на оплату за житлово-комунальні послуги, надавачем послуг з підігріву води (гарячого водопостачання) є товариство з обмеженою відповідальністю «Сумитеплоенерго» (далі — ТОВ «Сумитеплоенерго»), а надавачем послуг з водопостачання та водовідведення — КП «Міськводоканал» Сумської міської ради, тобто виробником та виконавцем послуг з постачання гарячої води є ТОВ «Сумитеплоенерго», а послуг з водопостачання та водовідведення — КП «Міськводоканал» Сумської міської ради.

Позивач вважав, що оскільки він є споживачем житлово-комунальних послуг, які виробляються та надаються КП «Міськводоканал» Сумської міської ради та ТОВ «Сумитеплоенерго», то обов'язок щодо проведення періодичної перевірки квартирних засобів обліку є обов'язком указаних суб'єктів господарювання, тобто виконавців та надавачів послуг, які у свою чергу, не виконали перевірку лічильників у встановлений строк.

Ураховуючи викладене, Н.В.А. просив суд: зобов'язати КП «Міськводоканал» Сумської міської ради припинити нарахування оплати за холодне водопостачання і водовідведення за нормами споживання та здійснити перерахунок оплати за холодне водопостачання і водовідведення за період з липня до грудня 2014 р. включно згідно з показами приладів обліку; зобов'язати ТОВ «Сумитеплоенерго» припинити нарахування оплати за підігрів води (гаряче водопостачання) за нормами споживання у квартирі за вищевказаною адресою та здійснити перерахунок оплати за підігрів води (гаряче водопостачання) за період з липня до грудня 2014 р. включно згідно з показами приладів обліку; зобов'язати КП «Міськводоканал» Сумської міської ради виконати вимоги законодавства щодо здійснення періодичної перевірки, обслуговування та ремонту (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) квартирних засобів обліку холодної води, встановлених в його квартирі; зобов'язати ТОВ «Сумитеплоенерго» виконати вимоги законодавства щодо здійснення періодичної перевірки, обслуговування та ремонту (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) квартирних засобів обліку гарячої води, встановлених за тією ж адресою.

Рішенням Ковпаківського районного суду м. Суми від 16 січня 2015 р., залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Сумської області від 24 лютого 2015 р., позов задоволено частково. Зобов'язано КП «Міськводоканал» Сумської міської ради: припинити нарахування оплати за холодне

водопостачання і водовідведення за нормами споживання в квартирі позивача та здійснити перерахунок оплати за холодне водопостачання і водовідведення за період з липня 2014 року до грудня 2014 року включно згідно з показами приладів обліку; виконати вимоги законодавства щодо здійснення періодичної перевірки, обслуговування та ремонту (у тому числі демонтаж, транспортування, монтаж) квартирних засобів обліку холодної води, встановлених у квартирі за вказаною адресою. Зобов'язано ТОВ «Сумитеплоенерго» припинити нарахування оплати за підігрів води (гаряче водопостачання) за нормами споживання та здійснити перерахунок оплати за підігрів води (гаряче водопостачання) за період з липня 2014 року до грудня 2014 року включно згідно з показами приладів обліку. У решті позову відмовлено. Вирішено питання розподілу судових витрат.

У касаційній скарзі КП «Міськводоканал» Сумської міської ради просить оскаржувані судові рішення в частині задоволення позовних вимог до КП «Міськводоканал» Сумської міської ради скасувати, посилаючись на порушення судами норм матеріального та процесуального права, та ухвалити нове рішення, яким відмовити в задоволенні позовних вимог Н.В.А. до КП «Міськводоканал» Сумської міської ради, стягнути судові витрати.

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Відповідно до вимог ст. 324 ЦПК України підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Ухвалюючи рішення про часткове задоволення позову Н.В.А., суд першої інстанції, з висновком якого погодився й суд апеляційної інстанції, виходив із того, що КП «Міськводоканал», як виконавець послуг по водопостачанню і водовідведенню, зобов'язаний забезпечити проведення чергової перевірки засобів обліку, оскільки чинним законодавством на споживача не покладено обов'язок по проведенню чергової перевірки квартирних засобів обліку, а доказів про те, що позивач перешкоджав проведенню такої перевірки засобу обліку чи чинив перешкоди у його проведенні суду не подано. Крім того, розрахунки за спожиту воду ведуться тільки по тим лічильникам, що зареєстровані КП «Міськводоканал», тому вимога про зобов'язання ТОВ «Сумитеплоенерго» виконати вимоги законодавства щодо здійснення періодичної перевірки, обслуговування та ремонту (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) квартирних засобів обліку гарячої води, встановлених в тавриті позивача, є безпідставною.

Проте погодитись із такими висновками суду не можна, оскільки суд дійшов їх із порушенням норм матеріального та процесуального права.

Відповідно до ст. 213 ЦПК України рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим.

Згідно зі ст. 214 ЦПК України під час ухвалення рішення суд вирішує, зокрема, такі питання: 1) чи мали місце обставини, якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; 2) чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; 3) які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин; 4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин; 5) чи слід позов задовольнити або в позові відмовити; 6) як розподілити між сторонами судові витрати.

Таким вимогам закону судові рішення не відповідають.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що КП «Міськводоканал», як господарюючий суб'єкт, відповідно до ліцензії, виданої Сумською обласною державною адміністрацією 3 лютого 2006 р., надає послуги з водопостачання, водовідведення та монтажу внутрішніх інженерних мереж, систем, приладів і засобів вимірювання, у тому числі й до квартири позивача.

Відповідно до пп. 2.2.1., 2.2.2 статуту КП «Міськводоканал» Сумської міської ради, – видами діяльності КП «Міськводоканал» Сумської міської ради є централізоване водопостачання, централізоване водовідведення.

У квартирі позивача встановлені засоби обліку води, лічильники гарячої та холодної води, які є його власністю, які були прийняті на облік КП «Міськводоканал» Сумської міської ради, що підтверджується копіями актів за грудень 2004 р. та за жовтень 2007 р.

З метою забезпечення єдиного для всіх регіонів підходу до формування тарифів у сфері житлово-комунальних послуг постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2011 року № 869 затверджено Порядок формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення, Порядок формування тарифів на послуги з централізованого постачання холодної води, водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем).

Відповідно до п. 24 Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення (у редакції, чинній до 24 жовтня 2014 року – до дня набрання чинності постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 року № 532) до складу витрат на збут включаються витрати, безпосередньо пов'язані із збутом послуг з централізованого водопостачання та водовідведення споживачам, зокрема, витрати на періодичну повірку, опломбування, обслуговування та ремонт (включаючи демонтаж, транспортування і монтаж) засобів обліку води, які є власністю ліцензіата.

Тобто витрати з проведення періодичної повірки, опломбування, обслуговування та ремонту (включаючи демонтаж, транспортування і монтаж) засобів обліку води, що перебувають у власності споживача — фізичної особи, не включаються до тарифу на централізоване водопостачання, який встановлюється Національною комісією для КП «Міськводоканал» Сумської міської ради.

Разом з тим витрати з проведення періодичної повірки, опломбування, обслуговування та ремонту (включаючи демонтаж, транспортування і монтаж) засобів обліку води визначаються відповідно до укладених договорів між виконавцем та субпідрядником, який виконує ці послуги.

Отже, у спірний період (до 24 жовтня 2014 року) проведення періодичної повірки, обслуговування і ремонт квартирних засобів обліку води та теплової енергії, у тому числі їх демонтаж, транспортування та монтаж після повірки повинне було здійснюватися за рахунок виконавця зазначених послуг, а витрати, понесені виконавцем, повинні були включатися у тариф на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій і сплачуватися споживачем щомісячно у складі цих послуг.

У п. 2 Порядку формування тарифів на послуги з централізованого постачання холодної води, водовідведення (з використанням внутрішньо-будинкових систем) передбачено, що цей Порядок застосовується під час установлення Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, та органами місцевого самоврядування тарифів на послуги з централізованого постачання холодної води, водовідведення для суб'єктів господарювання, зазначених у п. 1 цього Порядку, та поширюється на таких суб'єктів під час розрахунку тарифів.

Так, постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг, від 10 лютого 2012 року № 100 встановлено тарифи та послуги з централізованого водопостачання та водовідведення для КП «Міськводоканал» Сумської міської ради, до складу яких витрати з періодичної повірки, опломбування, обслуговування та ремонту (включаючи демонтаж, транспортування і монтаж) засобів обліку води, що перебувають у власності споживача — фізичної особи, не включені.

Згідно з постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг, від 18 грудня 2014 року № 827 встановлено тарифи та послуги з централізованого водопостачання та водовідведення для КП «Міськводоканал» Сумської міської ради, до складу яких витрати з періодичної повірки, опломбування, обслуговування та ремонту

(включаючи демонтаж, транспортування і монтаж) засобів обліку води, що перебувають у власності споживача — фізичної особи, також не включені.

Таким чином, у спірний період витрати з періодичної повірки квартирних засобів обліку не відшкодовуються через діючі тарифи на комунальні послуги, а КП «Міськводоканал» Сумської міської ради не може здійснювати повірку лічильників за власний рахунок, як це передбачено ч. 3 ст. 28 Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність».

Зазначена правова позиція викладена в постанові Верховного Суду України від 22 квітня 2015 року № 6-60цс15, яка згідно зі ст. 360-7 ЦПК України має враховуватися іншими судами загальної юрисдикції при застосуванні таких норм права.

Згідно зі ст. 20 Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» державний метрологічний контроль і нагляд стосовно засобів вимірювальної техніки та методик виконання вимірювань поширюється на вимірювання, результати яких використовуються під час, зокрема, торговельно-комерційних операцій і розрахунків між покупцем (споживачем) і продавцем (постачальником, виробником, виконавцем), у тому числі у сферах побутових і комунальних послуг, телекомунікаційних послуг і послуг поштового зв'язку.

Отже, результати вимірювань засобів вимірювальної техніки у сфері поширення державного метрологічного нагляду можна використовувати протягом дії його свідоцтва про повірку або відбитка повірочного тавра та є неприпустимим (незаконним) використання результатів вимірювань за спожиту воду з використанням неповірених засобів вимірювальної техніки.

Крім того, згідно з роз'ясненнями Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, наданими КП «Міськводоканал» Сумської міської ради в листі від 3 грудня 2014 року, якщо строк державної перевірки засобу вимірювальної техніки (лічильника) закінчився, такий прилад, як розрахунковий, застосовуватися не може і подальше нарахування абоненту оплати за послуги водопостачання за показаннями простроченого лічильника, у якого закінчився міжповірковий інтервал суперечить положенням ст. 11 Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» та пп. 5.4.1., 5.4.2. ДСТУ 2708:2006 «Повірка засобів обліку вимірювальної техніки. Організація та порядок проведення».

Вирішуючи спір, суди зазначених вимог закону не врахували, у порушення вимог ст. ст. 212–214, 315 ЦПК України не з'ясували належним чином фактичних обставин справи щодо заявлених вимог, які правовідносини сторін впливають з установлених обставин та яка правова норма підлягає

застосуванню до цих правовідносин, і дійшов передчасного висновку про часткове задоволення позову.

За таких обставин ухвалені у справі судові рішення не можуть вважатись законними й обґрунтованими, тому відповідно до ст. 338 ЦПК України вони підлягають скасуванню з передачею справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Керуючись ст. ст. 336, 338 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу комунального підприємства «Міськводоканал» Сумської міської ради задовольнити частково.

Рішення Ковпаківського районного суду м. Суми від 16 січня 2015 р. та ухвалу апеляційного суду Сумської області від 24 лютого 2015 р. скасувати, справу передати на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Відповідно до ст. 16 ЦПК не допускається об'єднання в одне провадження вимог, які підлягають розгляду за правилами різних видів судочинства, якщо інше не встановлено законом.

Згідно із ч. 2 ст. 118 ЦПК позивач має право об'єднати в одній позовній заяві кілька вимог, пов'язаних між собою.

Вирішуючи питання про відкриття провадження у справі, суд повинен керуватися тим, що згідно зі ст. 124 Конституції України юрисдикція загальних судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі, а за частинами 1 і 2 ст. 15 ЦПК у порядку цивільного судочинства суди розглядають справи про захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин, а також з інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ за КАС (ст. 17) або ГПК (статті 1, 12) віднесено до компетенції адміністративних чи господарських судів. Законом може бути передбачено розгляд інших справ за правилами цивільного судочинства.

Вимоги позивача до кількох відповідачів можуть бути об'єднані в одне провадження, якщо ці вимоги однорідні, зокрема такі, які нерозривно пов'язані між собою, або від вирішення однієї з них залежить вирішення інших. Таке об'єднання не допускається, якщо відсутня спільність предмета позову. Не допускається об'єднання в одне провадження вимог, які під-

лягають розгляду за правилами різних видів судочинства, якщо інше не встановлено законом.

Оскільки не допускається об'єднання в одне провадження вимог, які підлягають розгляду за правилами різних видів судочинства, якщо інше не встановлено законом, суд відкриває провадження у справі в частині вимог, які належать до цивільної юрисдикції, і відмовляє у відкритті провадження у справі щодо вимог, коли їх розгляд проводиться за правилами іншого виду судочинства.

Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 15 липня 2015 р.

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні цивільну справу за позовом Приватного підприємства «Корнелія 08» до П.І.О., З.М.Л., Товариства з обмеженою відповідальністю «Комплектфонд», відділу державної виконавчої служби Шевченківського районного управління юстиції у м. Києві, приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Р.В.В. про визнання недійсними акта про реалізацію майна, свідоцтва про реєстрацію права власності на нежилий будинок та витребування майна із чужого незаконного володіння, за касаційною скаргою Приватного підприємства «Корнелія 08» на рішення апеляційного суду м. Києва від 04 березня 2015 р.,

в с т а н о в и л а:

У березні 2014 р. Приватне підприємство «Корнелія 08» (далі — ПП «Корнелія 08») звернулося до суду з указаним позовом, обґрунтовуючи його тим, що 08 серпня 2008 року між Громадською організацією «Спілка захисту прав споживачів Подільського району м. Києва» (далі — ГО «Спілка захисту прав споживачів Подільського району м. Києва») та позивачем було укладено договір купівлі-продажу нерухомого майна, відповідно до якого до ПП «Корнелія 08», за певних умов, переходило право власності на нежиле приміщення у м. Києві загальною площею 139,5 кв. м.

Рішенням Подільського районного суду м. Києва від 13 листопада 2008 р. визнано договір купівлі-продажу нерухомого майна, укладений 08 серпня 2008 р. між ГО «Спілка захисту прав споживачів Подільського

району м. Києва» та ПП «Корнелія 08», дійсним, а за останнім визнано право власності на зазначене приміщення, зареєстроване у встановленому законом порядку.

Позивач вказує, що у кінці 2013 р. було виявлено, що належне ПП «Корнелія 08» приміщення поза його волею відчужено на користь невідомих третіх осіб.

Посилаючись на викладені обставини, ПП «Корнелія 08» просило визнати недійсними акт від 30 травня 2013 р. про реалізацію нежитлового будинку загальною площею 139,5 кв. м, що належить підприємству, свідоцтво приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Р.В.В. від 21 червня 2013 р. про реєстрацію права власності на вказаний будинок та витребувати нежитловий будинок із чужого володіння Товариства з обмеженою відповідальністю «Комплектфонд» (далі — ТОВ «Комплектфонд»), передавши його ПП «Корнелія 08».

Рішенням Подільського районного суду м. Києва від 16 червня 2014 р. з урахуванням ухвали від 18 вересня 2014 р. про виправлення описки позов ПП «Корнелія 08» задоволено.

Визнано акт від 30 травня 2013 р. про реалізацію спірного нежитлового будинку, що належить ПП «Корнелія 08», недійсним.

Визнано свідоцтво приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Р.В.В. від 21 червня 2013 р. про придбання майна — нежитлового будинку загальною площею 139,5 кв. м, з прилюдних торгів недійсним.

Витребувано нежитловий будинок із чужого володіння ТОВ «Комплектфонд», передавши його ПП «Корнелія 08».

Додатковим рішенням Подільського районного суду м. Києва від 21 листопада 2014 р. вирішено питання про розподіл судових витрат.

Рішенням апеляційного суду м. Києва від 04 березня 2015 р. рішення місцевого суду в частині позовних вимог ПП «Корнелія 08» до ТОВ «Комплектфонд» про витребування майна із чужого незаконного володіння скасовано, провадження у справі у цій частині закрито.

У решті рішення суду залишено без змін.

У касаційній скарзі ПП «Корнелія 08» просить скасувати рішення апеляційного суду м. Києва від 04 березня 2015 р., рішення суду першої інстанції залишити в силі, посилаючись на неправильне застосування норм матеріального права та порушення судом норм процесуального права.

Заслухавши доповідь судді Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, дослідивши матеріали цивільної справи, перевіrivши доводи касаційної скарги, колегія суддів судової пала-

ти у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ вважає, що касаційну скаргу слід відхилити, виходячи з наступного.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що 08 серпня 2008 р. між ГО «Спілка захисту прав споживачів Подільського району м. Києва» та ПП «Корнелія 08» був укладений договір купівлі-продажу нерухомого майна, відповідно до умов якого продавець зобов'язується передати у власність, а покупець зобов'язується сплатити та прийняти нерухоме майно, а саме: нежиле приміщення, розташоване у м. Києві, загальною площею 139,5 кв. м.

Рішенням Подільського районного суду м. Києва від 13 листопада 2008 р. визнано договір купівлі-продажу нерухомого майна, укладений 08 серпня 2008 р. між ГО «Спілка захисту прав споживачів Подільського району м. Києва» та ПП «Корнелія 08», дійсним, а за останнім визнано право власності на зазначене приміщення.

Згідно з реєстраційним посвідченням Київського міського бюро технічної інвентаризації та реєстрації права власності на об'єкти нерухомого майна право приватної власності на спірний нежитловий будинок зареєстроване за ПП «Корнелія 08».

З матеріалів справи вбачається, що ПП «Корнелія 08» звернулося до Подільського РУ ГУ МВС України в м. Києві із заявою про вчинення злочину.

23 січня 2014 р. до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12014100070000505 були внесені відомості про кримінальне правопорушення за ч. 1 ст. 190 КК України.

Згідно з актом державного виконавця П.І.О. отримав у приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу свідоцтво про придбання майна з прилюдних торгів, зареєстроване 21 червня 2013 р.

31 липня 2013 р. між П.І.О. та З.М.Л. укладений договір купівлі-продажу спірного нежитлового приміщення, який був посвідчений та зареєстрований приватним нотаріусом Донецького міського нотаріального округу.

Як вбачається з протоколу № 1 загальних зборів засновників ТОВ «Комплектфонд» від 24 жовтня 2013 р., засновник З.М.Л. вніс до статутного капіталу нерухоме майно, а саме спірну нежитлову будівлю у м. Києві.

Згідно з витягом з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно 24 грудня 2013 р. власником спірного нежитлового приміщення стало ТОВ «Комплектфонд».

З акта державного виконавця С.А.І. про реалізацію майна, що належить ПП «Корнелія 08», вбачається, що зазначений вище нежитловий будинок

реалізовано Філією 10 Приватного підприємства «Нива-В.Ш.» (далі — ПП «Нива-В.Ш.») 15 травня 2013 р. та придбано П.І.О. за ціною продажу — 287 тис. грн.

Разом з тим листом директора Філії 10 ПП «Нива-В.Ш.» від 24 лютого 2014 р. повідомлено, що станом на 24 лютого 2014 р. дана філія не уклала жодного договору з державною виконавчою службою про надання послуг з організації та проведення прилюдних торгів з реалізації спірного нежитлового будинку у м. Києві.

Листом від 20 лютого 2014 р. відділ державної виконавчої служби Шевченківського районного управління юстиції у м. Києві (далі — ВДВС Шевченківського РУЮ у м. Києві) повідомив, що виконавчі документи про стягнення з ПП «Корнелія 08» на користь Товариства з обмеженою відповідальністю «УніКредит Лізинг» (далі — ТОВ «УніКредит Лізинг») суми у розмірі 258 970 грн 15 коп. до відділу не надходили та на виконанні не перебувають, таким чином, акт про реалізацію майна, що належить ПП «Корнелія 08», на прилюдних торгах від 30 травня 2013 р. відділом не видавався.

З листа господарського суду м. Києва від 28 лютого 2014 р. вбачається, що згідно з відомостями комп'ютерної програми «Діловодство спеціалізованого суду» справа № 47/145/11 за позовом ТОВ «УніКредит Лізинг» до ПП «Корнелія 08» в провадженні господарського суду м. Києва відсутня.

У межах кримінального провадження № 12014100070000505 було проведено судово-технічну експертизу документів, відповідно до висновку експерта від 19 квітня 2014 р. № 437 відтиск гербової печатки ВДВС Шевченківського РУЮ у м. Києві на акті про реалізацію майна, що належить ПП «Корнелія 08», від 30 травня 2013 р. нанесено не гербовою печаткою ВДВС Шевченківського РУЮ у м. Києві.

Задовольняючи позовні вимоги на підставі ст. ст. 215, 387, 388 ЦК України, суд першої інстанції вважав їх обґрунтованими.

Скасовуючи рішення суду у частині вимог до ТОВ «Комплектфонд» та закриваючи провадження у справі у цій частині, апеляційний суд виходив з того, що вимоги ПП «Корнелія 08» у цій частині є самостійними і не пов'язаними з іншими вимогами до фізичних осіб.

Відповідно до статті 16 ЦПК України не допускається об'єднання в одне провадження вимог, які підлягають розгляду за правилами різних видів судочинства, якщо інше не встановлено законом.

Згідно із частиною другою статті 118 ЦПК України позивач має право об'єднати в одній позовній заяві кілька вимог, пов'язаних між собою.

Відповідно до роз'яснень, викладених в абзаці 1 пункту 4 постанови Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 р. № 2 «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції» (далі – постанова Пленуму Верховного Суду України № 2), вирішуючи питання про відкриття провадження у справі, суд повинен виходити з того, що згідно зі статтею 124 Конституції України юрисдикція загальних судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі, а за частинами 1 і 2 статті 15 ЦПК України у порядку цивільного судочинства суди розглядають справи про захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин, а також з інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ за Кодексом адміністративного судочинства України (стаття 17) або ГПК України (статті 1, 12) віднесено до компетенції адміністративних чи господарських судів. Законом може бути передбачено розгляд інших справ за правилами цивільного судочинства.

Абзацом 3 пункту 15 постанови Пленуму Верховного Суду України № 2 роз'яснено, що вимоги позивача до кількох відповідачів можуть бути об'єднані в одне провадження, якщо ці вимоги однорідні, зокрема такі, які нерозривно пов'язані між собою, або від вирішення однієї з них залежить вирішення інших. Таке об'єднання не допускається, якщо відсутня спільність предмета позову. Не допускається об'єднання в одне провадження вимог, які підлягають розгляду за правилами різних видів судочинства, якщо інше не встановлено законом.

Оскільки не допускається об'єднання в одне провадження вимог, які підлягають розгляду за правилами різних видів судочинства, якщо інше не встановлено законом, суд відкриває провадження у справі в частині вимог, які належать до цивільної юрисдикції, і відмовляє у відкритті провадження у справі щодо вимог, коли їх розгляд проводиться за правилами іншого виду судочинства.

Аналогічна правова позиція викладена у постанові Верховного Суду України від 01 липня 2015 року у справі № 6-745цс15.

Суд апеляційної інстанції дійшов обґрунтованого висновку про те, що ТОВ «Комплектфонд» є юридичною особою, вимоги ПП «Корнелія 08» про витребування майна із чужого незаконного володіння підлягають розгляду в порядку господарського судочинства, а позивач не позбавлений можливості звернутися з відповідним позовом до ТОВ «Комплектфонд» в порядку господарського судочинства.

Відповідно до ч. 1 ст. 335 ЦПК України під час розгляду справи в касаційному порядку суд перевіряє в межах касаційної скарги правильність застосування судом першої або апеляційної інстанції норм матеріального чи процесуального права і не може встановлювати або (та) вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні чи відкинуті ним, вирішувати питання про достовірність або недостовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими.

Перевіривши доводи касаційної скарги, суд касаційної інстанції дійшов висновку про відхилення касаційної скарги та залишення без змін рішення апеляційного суду м. Києва від 04 березня 2015 р., оскільки судове рішення законне та обґрунтоване, а доводи касаційної скарги не дають підстав для висновку про неправильне застосування судом норм матеріального та порушення норм процесуального права, що призвело або могло призвести до неправильного вирішення справи.

Відповідно до ч. 1 ст. 337 ЦПК України суд касаційної інстанції відхиляє касаційну скаргу, якщо визнає, що рішення ухвалено з додержанням норм матеріального і процесуального права.

Керуючись ст. 337 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу Приватного підприємства «Корнелія 08» відхилити.

Рішення апеляційного суду м. Києва від 04 березня 2015 року залишити без змін.

Ухвала оскарженню не підлягає.